

Моя родина

[Юрій Мац]

#16-17 от 24.06.2010

Любов до держави починається з любові до своєї сім'ї. Знати і поважати традиції рідного краю можна тільки знаючи й поважаючи своїх предків, історію своєї родини.

Ми сидимо в невеликій кімнаті, заставленій полицями з книгами. Мій батько Ігор Григорович розповідає про мого дідуся Григорія Зіновійовича Маца. Ось його портрет: розумні очі, добре, усміхнене обличчя. Моложавий, рухливий, енергійний. Важко повірити, що це та людина, яка перенесла страшні, скажемо, прямо смертельні рани, надзвичайно важку операцію в умовах концтабору і ні з чим не зрівнянні страждання в чеканні, коли тебе покладуть у піч, щоб спалити.

Друг дідуся гвардії підполковник запасу Леонід Васильович Цирюльников працював у центральному архіві Міністерства оборони. Він збирав матеріали з історії 7-ї гвардійської повітряно-десантної дивізії під командуванням старшого лейтенанта Г.З. Маца. З ранку до пізньої ночі він читав пожовклі від часу сторінки наказів, зведень, підшивки газет. Виписки з цих документів займали уже кілька товстих зошитів, але про подвиг Маца – лише кілька рядків. В книгах обліку офіцерського складу дивізії, в списках нагороджених і втрат особового складу проти прізвища Маца короткий, що не залишав сумнівів, запис: загинув у бою на південний захід від м. Черкас, тіло залишилося на території ворога.

А ось що було написано про це у фронтовій газеті: «Зовсім недавно на правому березі Дніпра гвардії старший лейтенант Григорій Мац одержав партійний квиток. Вірність Батьківщині Мац довів усім своїм життям і смертю. ...На його батарею цього разу йшло 38 німецьких танків, багато бронетранспортерів. Але Мац не злякався. Нерівний поєдинок тривав... Він помер у бою з кристалево чистим серцем патріота. Ім'я його навечно занесене в списки полку. Григорія Маца наша Батьківщина ніколи не забуде».

Л.В. Цирюльников звертається в управління кадрів Міністерства оборони. Можливо, зберігся нагородний лист.

– Так, нагородні листи на Героїв Радянського Союзу у нас є.

І дійсно, нагородний лист на Г.З. Маца був виявлений, але що це? На звороті помітка – грамота і Зірка Г.З. Мацу вручені.

– Можливо, помилка? Адже він загинув.

– Мац проживає в Харкові, – сказав офіцер, який допомагав у пошуках.

Здивування – не те слово, яким можна було б висловити стан однополчанина мого дідуся. Невже живий?

Так було... В листопаді 1943 року, після того, як наші війська визволили Київ, частини дивізії успішно форсували Дніпро в районі Черкас. Одного дня розвідники донесли:– з боку Сміли рухається до сорока ворожих танків, багато бронемашин.

Треба було за всяку ціну перегородити шлях танкам. Цього й вимагав командир дивізії від командира винищувально-протитанкового дивізіону. А сил у дивізіоні було не так уже й

багато. Кого ж послати? Кому з командирів батареї доручити цю важку справу? Кобі? Васильєву? А може Мацу?

Був він гарматним номером, командував обслугою, а після закінчення прискореного курсу училища – вогневим взводу, двічі поранений, перший у дивізії нагороджений орденом Вітчизняної війни. Молодий, але досвідчений офіцер, справиться!

Коли стемніло, командир дивізіону та гвардії старший лейтенант побували на місцевості майбутніх вогневих позицій на південний захід від Черкас.

Темної ночі безшумно зайняли вогневі позиції по обидва боки основного шляху. Наскільки дозволяла ніч, викопали укриття, окопи для автоматників. Лівіше вогневих позиції обладнали дві фальшиві позиції і встановили «гармати». Близько п'ятої години ранку почувся шум моторів. З лісу виповзли бронетранспортери. Один, другий, третій... Чотирнадцять бронетранспортерів з піхотою рушили шляхом. І коли підійшли ближче, за сигналом командира наші відкрили вогонь. Правда, як було умовлено, вели вогонь тільки дві гармати та бронебійники з фальшивих позицій. Танків ще не було, і старший лейтенант Мац не хотів розкривати своїх вогневих позицій, заздалегідь демаскувати себе. Але вогню гармат, якими керували спокійні, досвідчені командири обслуг Макашев і Ісаєв, було досить, щоб шість бронетранспортерів запалали від прямих попадань. Фашисти, застигнуті зненацька, кинулися тікати в ліс, переслідувані вогнем автоматників.

Не минуло й півгодини, як бронетранспортери з'явилися знову, ведучи вогонь із кулеметів. І знову влучний прицільний вогонь. Тільки одному вдалося врятуватися швидкою втечею. А у гвардійців жодного пораненого. Важко передати словами почуття радості, що охопило їх. Адже на полі бою догорали уламки тринадцяти бронетранспортерів.

Незабаром з'явилося шість ворожих танків. Вони йшли розгорнутим строєм на... фальшиві вогневі позиції. З 300-метрової відстані по танках відкрили вогонь усі гармати. Два підбитих танки закрутилися на місці, а решта поспішила сховатися за виступ.

Через якийсь час над вогневими позиціями батареї почали кружляти два літаки. Вони скинули кілька бомб і, не завдавши ніякої шкоди, повернули. А Мац уже знав: незабаром танки з'являться знову. Про це нагадав усім командирам гармат.

...Йшли вони впевнено, як на параді, по 8–10 у ряд, – понад 30 танків і самохідних гармат. І почалося єдиноборство батареї з грізною броньованою колоною. Вогонь вели всі гармати, всі бронебійники. Командир батареї особистим прикладом стійкості, мужності запалював своїх гвардійців, а коли замовкла гармата Ісаєва, сам повів з неї вогонь по танках.

Не вдалося гітлерівцям танкова лобова атака. І вони заходять тепер з тилу і атакують з фронту. Два танки вдерлися на позиції, що правіше від шляху. Жорстоко «прасують», вдавлюючи в землю людей, гармати.

...Опам'ятався мій дідусь Григорій у лазареті для військовополонених у Смілі. Його оглянув лікар-поляк Скрежинський. Прізвище його мій дідусь взяв пізніше. І на все життя запам'ятав. На ногу наклали шину. А коли санітари пішли, Скрежинський співчутливо порадив: – Ви, очевидно, татарин? Обличчям дуже схожі на татарина. Вам зрозуміло? Звичайно, це було більш ніж зрозуміло єврею Мацу. Так Григорій Мац став Григорієм Загеевичем Алаєвим. До того ж не з Харкова, а з Казані.

Не раз він був близько від смерті. Та міцна воля, молоді сили врятували. Сміла й Шпола, Лебединь і Умань, Перемишль і Демблін, і, нарешті, табір смерті – Майданек. На груди почепили жерстяний жетон з номером 6612...

Але в серцях ув'язнених не згасала надія на врятування. І воно прийшло червневого дня 1944 року. Хіба є слова, якими можна висловити, коли радянські танкісти, широко розчинивши ворота табору, оголосили:– Усі вільні!

...Київський госпіталь. Увага лікарів, старанний догляд зробили свою справу. Дідусь, поправивши здоров'я, почав розшукувати рідних. Відгукнувся телеграмою з Харкова брат. Він уже і не думав про те, що дідусь живий. Адже ще в квітні 1944 року надійшло повідомлення про те, що він загинув смертю героя.

У грудні 1946 року гвардії старшого лейтенанта Маца (він продовжував службу в запасному арtpолку) викликали в штаб округу. Генерал сказав:

– За ваш героїчний подвиг при виконанні бойових завдань, за вмiле командування на фронтах боротьби проти німецьких загарбників Президія Верховної Ради СРСР своїм Указом від 17 травня 1944 року присвоїла вам звання Героя Радянського Союзу.

Григорій Зельманович нагороджений Золотою Зіркою і орденами Леніна, «Вітчизняної війни другого ступеню», медаллю «За перемогу над Німеччиною». Після війни мій дідусь закінчив Харківську юридичну школу і склав екстерном екзамен до юридичного інституту. З 1948 до 1977 року працював адвокатом юридичної консультації Жовтневого району Харкова, був адвокатом у Харківській обласній колегії адвокатів.

З моєю бабусею Ніною Григорівною вони прожили 31 рік. Це була дружна сім'я.

Тримаю в руках позовклі фотографії. На мене дивляться рідні люди, які прожили складне, але красиве життя. Минають роки. А героїчний подвиг мого дідуся у дні великої битви за Батьківщину ніколи не забудеться.

Юрій Мац, випускник верстатiнструментального технікуму 2008 р., студент ЕМБ факультету